

Юшкевич Ю. С. Аксіосфера економічної культури особистості: філософсько-освітній аспект. *Людина віртуальна : нові горизонти* : зб. наукових праць / за заг. ред. д.філос.н. Журби М. А. Монреаль : SPM «ASF», 2019. С. 37-39.

Юшкевич Ю.С.

**Аксіосфера економічної культури особистості:
філософсько-освітній аспект**

Економіка та економічна культура суспільства є взаємообумовлюючими явищами, що пов'язані між собою за допомогою суб'єктів економічної діяльності, де остання виступає практичним віддзеркаленням економічної свідомості індивідів. Тому прогресивна зміна економічної культури суспільства в цілому, передбачає в першу чергу підвищення її рівня в кожного індивіда та формування адекватного наявній економічній ситуації образу «економічної людини».

В контексті пріоритетності аксіологічної складової економічної культури людини, під час пошуку шляхів її формування, в першу чергу слід звернутися до питання виникнення ціннісних орієнтацій особистості. Необхідно акцентувати, що цінності, зокрема культурно-економічні, певною мірою виступають результатом нашого власного досвіду виходячи з якого ми здійснюємо оцінку, вибудовуємо ієрархію, переоцінюємо та навіть девальвуємо застарілі цінності. Д. Дьюї наголошує, що певні уподобання можуть набути статусу цінностей, якщо людина звертає на них увагу, так би мовити здатна оцінити свої бажання [5]. Таким чином, певне явище може перетворитись з ціннісної можливості у ціннісну дійсність лише в процесі самопізнання людини.

Слід зазначити, що процес формування аксіосфери економічної культури особистості набуває більш активної форми під впливом зовнішніх чинників, якими виступають, по-перше, адекватні інституційні умови – політична стабільність суспільства, іноваційність управлінських структур та їх переорієнтація на підтримку ринкових відносин, наявність відповідної правової регуляції, що здатна гарантувати безпеку нової економічної діяльності, по-друге, запровадження ефективної системи економічного просвітництва населення, що повинна виконувати освітницьку, виховну та ідеологічну

функції. Найбільш вагомими складовими просвітницької системи, як сукупності каналів трансляції знання, що здатне змінити ціннісні орієнтації індивіда та підвищити рівень його економічної культури, виступають інститут освіти, інститут сім'ї та засоби масової комунікації, конститутивна роль серед яких відводиться саме інституту освіти – 71,8 %, на відміну від інших – 59,8 % та 36,8 % відповідно [4, с.213].

Звертаючись до питання змісту освітянської діяльності, у світлі досліджуваної проблеми, необхідно відмітити, що перед сучасними освітянами постає надскладне завдання – змінити наявну ціннісну орієнтацію молоді, валоризувати такі духовні домінанти, як відповідальність та справедливість, сприяти процесу переорієнтації студентства з життєвої парадигми «бути, щоб мати», яка займає превалююче місце у свідомості сучасного студентства [4, с.102], на «мати, щоб бути», в межах якої «володіння» має лише інструментальний зміст по відношенню до «буття», що виступає термінальною цінністю. Крім того, корегування потребує й уявлення молоді про економічний успіх, що ототожнюється в першу чергу з економічними показниками (31,4 %) – наявністю «великого рахунку в банку», «власного бізнесу», «нерухомості, що приносить прибуток». Психологічні – «цікаве коло спілкування», «життя у внутрішній злагоді з собою та оточуючими», «задоволеність від володіння отриманими благами» та інтегральні – «відсутність почуття нереалізованості, непотрібності» показники при цьому, на думку студентства, не грають значною ролі в житті успішної людини – 16,3 % та 9,1 % відповідно [3, с.200-201], що, на нашу думку, не відповідає дійсності і може призвести у підсумку до породження у людини стану екзистенційного вакууму в певні періоди її життя, для яких є характерним пошук сенсоутворюючих основ власного існування.

Слід зазначити, що найбільш плідною формою валоризації – підвищення цінності – об'єкту, що виступає ціллю цього процесу є діалог між суб'єктами, що беруть участь в його оцінці. Так, більшість представників сучасного економічного дискурсу, зокрема А. Кламер [1], наголошують, що під час викладання економічної науки треба уникати зайвої теоретизації та переходити

до діалогу, що значною мірою містить у собі валоризацію та спонукає студентів, до цінування предмета обговорення. Необхідною умовою ефективності цього процесу є вмiле координування з боку ініціатора, яким в академічному середовищі переважно виступає викладач.

Найбільший потенціал, у цьому контексті, має філософія, завдяки діалогічному характеру якої, у ході суб'єкт-суб'єктних взаємодій, в яких знаходяться історичне минуле та людина, що прагне його осмислити відбувається засвоєння морального досвіду, з'являється можливість для вільного вибору актуальних для особистості цінностей, що виступають основою народження її власної духовності, як свідчення унікальності цього акту творення. Крім того, результатом занурення у глибини філософського знання, де людина отримує імпульс до критичного сприйняття реальності, яка не відповідає її власним моральним ідеалам, стає конструювання у свідомості суб'єкта уявного образу світу, що являє собою сферу панування морально-етичних цінностей, справедливого та гідного життя. У ході філософствування особистість набуває навичок скептичного ставлення до соціальних реалій, формує культуру сумніву, прагнення не зупинятись на тому, що вже досягнуто на шляху до реалізації інтелектуальної утопії, цільовою складовою якої є морально досконалий всесвіт [2, с.198].

Література

1. Кламер А. Странная наука экономика: приглашение к разговору. М.; Спб.: Изд-во Института Гайдара; Издательство «Международные отношения», Факультет свободных искусств и наук СПбГУ. 2015. 344 с.
2. Лазарева А. О., Юшкевич Ю. С. Морально-етичні цінності громадянського суспільства : Монографія. Наук. ред. Є. Р. Борінштейн. Одеса : ВМВ, 2016. 260 с.
3. Москаленко В. В., Шайгородський Ю. Ж., Міщенко О. О. Економічна культура особистості: соціально-психологічний аспект [монографія]. К.: Вид-во «Центр соціальних комунікацій», 2012. 348 с.
4. Экономическая культура населения Украины: Монография. Под ред. академика НАН Украины В. М. Вороны, д-ра филос. наук., профессора Е. И. Саименко. К.: Институт социологии НАН Украины. 2008. 316 с.
5. Klamer A. A Pragmatic View on Values in Economics. *Journal of Economic Methodology*. June. 2003.